

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΑ ΕΠΕΙΓΟΝ

Μαρούσι, 13 Σεπτεμβρίου 2017

Αρ. Πρωτ.: οικ. 1105

ΓΡΑΦΕΙΟ ΓΕΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ

Ταχ. Δ/ση :Α. Παπανδρέου 37
151 80 – Μαρούσι
Πληροφορίες :
Τηλέφωνο :210-3443536, 210-3442849
FAX :210-3443027

ΠΡΟΣ:

1. Περιφερειακούς Διευθυντές Π.Ε & Δ.Ε Εκπαίδευσης
2. Διευθυντές Π.Ε & Δ.Ε Εκπαίδευσης
3. Διευθυντές Σχολείων Π.Ε & Δ.Ε Εκπαίδευσης
4. Συλλόγους Διδασκόντων Σχολείων Π.Ε & Δ.Ε Εκπαίδευσης (δια των Διευθυντών των Σχολείων)

ΘΕΜΑ: Διαβίβαση εγγράφου αναφορικά με ζητήματα υγείας των παιδιών στο σχολείο

Παρακαλούμε όπως ενημερωθείτε από το συνημμένο έγγραφο του Τομέα Υγείας Παιδιού, Εθνικής Σχολής Δημόσιας Υγείας, το οποίο περιέχει συχνές ερωτήσεις/απαντήσεις για θέματα υγείας των παιδιών στο σχολείο και ειδικότερα σε ότι αφορά στη φοίτηση παιδιών προσφύγων/μεταναστών στα σχολεία.

Ειδικότερα, παρακαλούνται οι Διευθυντές των Σχολικών Μονάδων όπως μεριμνήσουν για την ενημέρωση του Συλλόγου Διδασκόντων καθώς και του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων του Σχολείου όπου προΐστανται.

Εκ του Γραφείου του Γενικού Γραμματέα

**Παιδιά προσφύγων/μεταναστών στα σχολεία:
υπάρχουν κίνδυνοι για την υγεία των παιδιών της χώρας μας;**

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Σεπτέμβριος 2017

Μπορείτε να βρείτε σχετικό βίντεο στην ιστοσελίδα του Συνήγορου του Παιδιού, στο:

www.0-18.gr/gia-megaloyis/nea/binteo-gia-to-dikaioma-prostasias-tis-ygeias-ton-paidion-sto-scholeio

Ερώτηση 1. Υπάρχει αυξημένος κίνδυνος για την υγεία των παιδιών της χώρας μας από τη φοίτηση παιδιών προσφύγων/μεταναστών στα σχολεία;

- Οι ανησυχίες όλων των γονέων είναι σεβαστές. Πρέπει, όμως, να λαμβάνονται υπόψη τα επιστημονικά δεδομένα.
- Η εμπειρία και τα επιστημονικά δεδομένα δείχνουν ότι η συμμετοχή στο σχολείο παιδιών προσφύγων/μεταναστών ΔΕΝ αυξάνει τους κινδύνους για την υγεία των παιδιών που φοιτούν στα σχολεία μας.
- Μάλιστα, αυτό επιβεβαιώθηκε κατά τη σχολική χρονιά 2016-17 που χιλιάδες παιδιά προσφύγων/μεταναστών φοίτησαν στα σχολεία. Όπως είναι γνωστό, κανένας από τους φόβους που καλλιεργήθηκαν την προηγούμενη χρονιά για τον κίνδυνο διασποράς νοσημάτων και επιδημιών στα σχολεία δεν βγήκε αληθινός. Παρόμοια είναι η εμπειρία και σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες.
- Επιπλέον, σημειώνεται ότι το ΚΕΕΛΠΝΟ εφαρμόζει **συστηματική επιτήρηση των νοσημάτων** στη χώρα, που δίνει τη δυνατότητα να εντοπιστούν εξάρσεις νοσημάτων ή άλλα προβλήματα και να ληφθούν μέτρα εφόσον παρουσιαστεί ανάγκη.

Ερώτηση 2. Τι περιλαμβάνει το πρόγραμμα εμβολιασμών σε χώρους φιλοξενίας προσφύγων/μεταναστών του Υπουργείου Υγείας;

- Τα εμβόλια αφορούν **όλα τα παιδιά** και γίνονται **κυρίως για την προστασία των ίδιων**, αλλά και για την προστασία του περιγυρού τους.
- Κατά τον τελευταίο χρόνο το Υπουργείο Υγείας της χώρας, σε συνεργασία με διεθνείς οργανισμούς και ελληνικούς φορείς, έχει εφαρμόσει **εκτεταμένο πρόγραμμα εμβολιασμού** των προσφύγων και μεταναστών. Μέχρι το τέλος Αυγούστου '17 είχαν γίνει περισσότερα από 45.000 εμβόλια, ενώ η πραγματοποίηση εμβολιασμών συνεχίζεται.
- Το πρόγραμμα εμβολιασμού, που εφαρμόζεται με βάση τις επιστημονικές κατευθύνσεις της **Εθνικής Επιτροπής Εμβολιασμών**, επικεντρώνεται κυρίως σε **εμβόλια για 10 νοσήματα** (με σταδιακή επέκταση σε όλα τα εμβόλια του Εθνικού Προγράμματος):
1) Ιλαρά-Ερυθρά-Παρωτίτιδα (εμβόλιο MMR), σε παιδιά 12 μηνών έως 15 ετών.

2) Διφθερίτιδα-Τέτανο-Κοκκύτη-Πολιομυελίτιδα, σε παιδιά ηλικίας 2 μηνών έως 5 ετών, κυρίως με τη μορφή του Εξαδύναμου εμβολίου – το οποίο περιέχει επίσης εμβόλια για Αιμόφιλο ινφλουέντσας τύπου b και για Ηπατίτιδα Β.

3) Λοίμωξη από πνευμονιόκοκκο (συνδεδεμένο εμβόλιο), σε ηλικίες 2 μηνών έως 5 ετών.

- **Προϋπόθεση** για να μετάσχουν τα παιδιά πρόσφυγες στο πρόγραμμα εκπαίδευσης στα σχολεία είναι **να έχει εφαρμοστεί το πρόγραμμα εμβολιασμού στον χώρο φιλοξενίας** όπου διαμένουν και, επίσης, **τα ίδια τα παιδιά** που θα φοιτήσουν να έχουν εμβολιαστεί με τα εμβόλια του προγράμματος ανάλογα με την ηλικία τους.
- Σημασία δεν έχει μόνο ο εμβολιασμός των παιδιών ηλικίας σχολείου, αλλά και **ο εμβολιασμός των παιδιών προσχολικής και βρεφικής ηλικίας**, γιατί συμβάλλει στην προστασία όλων των παιδιών του χώρου φιλοξενίας.
- Ο εμβολιασμός που γίνεται στην Ελλάδα (με το παραπάνω πρόγραμμα) **προστίθεται** στον εμβολιασμό που έχουν κάνει τα παιδιά **στις χώρες προέλευσης**. Τα επίπεδα εμβολιασμού στις χώρες αυτές είναι **μέτρια έως σχετικά καλά** (60–90%, σύμφωνα με στοιχεία του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας).
- Ωστόσο, εάν ένα παιδί δεν έχει **κάρτα ή άλλο έγγραφο εμβολιασμού** αντιμετωπίζεται σαν να ήταν ανεμβολίαστο και ο εμβολιασμός ξεκινά από την αρχή.

Ερώτηση 3. Μπορεί τα προσφυγόπουλα που πάνε σχολείο να μεταδώσουν φυματίωση;

- **Η φυματίωση ΔΕΝ μεταδίδεται από παιδιά.** Μεταδίδεται από ενήλικες που νοσούν με πνευμονική μορφή της φυματίωσης. Άρα, τα παιδιά πρόσφυγες που πηγαίνουν σχολείο δεν μπορούν να αποτελέσουν κίνδυνο μετάδοσης της φυματίωσης.
- Υπάρχουν συχνά παρανοήσεις για την εξέταση Μαντού. Η εξέταση Μαντού δείχνει αν, *κάποτε στο παρελθόν*, κάποιος **έχει έρθει σε επαφή*** με το μικρόβιο της φυματίωσης.
- Θετική Μαντού **δεν** σημαίνει ότι κάποιος ήρθε *πρόσφατα* σε επαφή* με το μικρόβιο, **ούτε** ότι νοσεί με φυματίωση, πολύ περισσότερο **δεν** σημαίνει ότι κάποιος μεταδίδει φυματίωση. Για να εξακριβωθούν αυτά απαιτούνται πρόσθετοι έλεγχοι.
- * Σημείωση. Το μικρόβιο (ή “μυκοβακτηρίδιο”) της φυματίωσης έχει την ιδιότητα να μπαίνει στον οργανισμό του ανθρώπου και να παραμένει σε ορισμένα κύτταρα, χωρίς αναγκαστικά να προκαλεί νόσο. Αυτή η κατάσταση μπορεί να εξελιχθεί σε νόσο μετά από άλλοτε άλλο χρονικό διάστημα (από εβδομάδες έως δεκαετίες), ενώ μπορεί και να μην εξελιχθεί σε νόσο ποτέ. Η εξέταση Μαντού δείχνει αν –*κάποτε στο παρελθόν*– έχει υπάρξει τέτοια *επαφή με το μικρόβιο της φυματίωσης* (“μόλυνση”, όπως είναι ο ιατρικός όρος) ή εμβολιασμός με το εμβόλιο BCG.
- Το 2016, σταμάτησε να εφαρμόζεται στη χώρα μας καθολικός εμβολιασμός για φυματίωση στα παιδιά Α΄ Δημοτικού (εμβόλιο BCG), γιατί η Ελλάδα **είναι χώρα χαμηλής ενδημικότητας** για φυματίωση. Καθολικός εμβολιασμός με BCG σε παιδιά Δημοτικού **δεν γίνεται πλέον σε καμία Ευρωπαϊκή χώρα.**
- Σήμερα, στην Ελλάδα και σε πολλές άλλες χώρες, η σύσταση εμβολιασμού για φυματίωση (BCG) επικεντρώνεται στα **νεογέννητα που βρίσκονται σε υψηλό κίνδυνο** φυματίωσης, **αποκλειστικά** για την ατομική τους προστασία.

Ερώτηση 4. Τι κίνδυνοι υπάρχουν για τη μηνιγγίτιδα;

- Η μικροβιακή μηνιγγίτιδα, που είναι σοβαρή αρρώστια, εμφανίζεται **κυρίως με τη μορφή σποραδικών κρουσμάτων** και η συχνότητά της στην Ελλάδα είναι σχετικά χαμηλή.
- Στους χώρους φιλοξενίας προσφύγων/μεταναστών εφαρμόζεται από το ΚΕΕΛΠΝΟ **πρόγραμμα συστηματικής καταγραφής των μεταδοτικών νοσημάτων** (πρόγραμμα επιδημιολογικής επιτήρησης, όπως λέγεται), το οποίο έχει δείξει μόνο **σποραδικά περιστατικά μικροβιακής μηνιγγίτιδας**, χωρίς περαιτέρω επέκταση.
- Σποραδικά περιστατικά μηνιγγίτιδας είναι αναμενόμενα.

Ερώτηση 5. Ποια είναι τα δεδομένα για την ιλαρά; Είναι αλήθεια ότι έχει αυξηθεί στην Ελλάδα;

- Πράγματι, τους τελευταίους μήνες έχει σημειωθεί αύξηση των περιστατικών ιλαράς στην Ελλάδα (100 κρούσματα έως 3/9/17, ενώ την τελευταία ζετία καταγραφόταν περίπου ένα περιστατικό ετησίως) και ο κίνδυνος επέκτασης της νόσου στη χώρα μας είναι υπαρκτός. Από τους πρώτους 100 ασθενείς, οι 90 ήταν Έλληνες πολίτες. Η αύξηση της ιλαράς στην Ελλάδα συνδέεται με σοβαρές επιδημικές εξάρσεις που έχουν εμφανιστεί το τελευταίο διάστημα σε πολλές Ευρωπαϊκές χώρες (π.χ. Ρουμανία, Ιταλία, Γερμανία, Βρετανία, Γαλλία, Βέλγιο κλπ.).
- Η ιλαρά μπορεί ορισμένες φορές να έχει σοβαρή εξέλιξη και αποτελεί κύριο στόχο των προγραμμάτων εμβολιασμού.
- Ο πιο αποτελεσματικός τρόπος πρόληψης της ιλαράς είναι ο εμβολιασμός με το **εμβόλιο ιλαράς-ερυθράς-παρωτίτιδας (MMR)**.
- Σύμφωνα με το Εθνικό Πρόγραμμα Εμβολιασμών, τα παιδιά, οι έφηβοι και οι ενήλικες που έχουν γεννηθεί μετά το 1970 και δεν έχουν ιστορικό νόσου πρέπει να είναι εμβολισμένοι με **2 δόσεις**.
- Το εμβόλιο MMR είναι ιδιαίτερα ασφαλές, όπως έχει δείξει η εμπειρία από τον εμβολιασμό πολλών εκατομμυρίων παιδιών παγκοσμίως για πιο πολύ από 4 δεκαετίες.
- Το εμβόλιο MMR περιλαμβάνεται στα **εμβόλια προτεραιότητας για πρόσφυγες/ μετανάστες** και στο πλαίσιο αυτό μέχρι αρχές Σεπτεμβρίου '17 είχαν γίνει περισσότερα από 25.000 εμβόλια.

Ερώτηση 6. Ποια είναι η κατάσταση με την ανεμοβλογιά;

- Στους χώρους φιλοξενίας προσφύγων/μεταναστών έχουν εμφανιστεί περιστατικά ανεμοβλογιάς, στη μεγάλη πλειονότητά τους σε παιδιά. Το κύμα περιστατικών ανεμοβλογιάς εμφανίστηκε κυρίως μεταξύ Μαρτίου 2016 και Απριλίου 2017, ενώ από τότε εμφανίζεται πολύ μειωμένος αριθμός ασθενών.
- Η ανεμοβλογιά είναι κατά κανόνα **ήπια στην παιδική ηλικία**, αλλά σε νέους και ενήλικες μπορεί να έχει πιο σοβαρή εξέλιξη.
- Η εμφάνιση ανεμοβλογιάς είναι **αναμενόμενη σε πληθυσμούς που δεν εμβολιάζονται στην παιδική ηλικία**, όπως συμβαίνει στις χώρες προέλευσης αυτών που διαμένουν σε χώρους φιλοξενίας.

- Σήμερα, το εμβόλιο της ανεμοβλογιάς περιλαμβάνεται στο **Εθνικό Πρόγραμμα Εμβολιασμών** της Ελλάδας, γίνεται στην προσχολική ηλικία και τα παιδιά που πηγαίνουν σχολείο πρέπει να έχουν εμβολιαστεί.

Ερώτηση 7. Τι συμβαίνει με την ηπατίτιδα και τι κίνδυνοι υπάρχουν;

- **Δεν πρέπει να συγχέουμε την ηπατίτιδα Α με τις ηπατίτιδες Β ή C**, που μεταδίδονται κυρίως με σεξουαλική επαφή ή μολυσμένο αίμα και μπορεί να έχουν σοβαρή εξέλιξη. Έτσι, το επίκεντρο μιας συζήτησης για τους κινδύνους στο σχολείο είναι η ηπατίτιδα Α.
- Η ηπατίτιδα Α είναι κατά κανόνα **ήπια στην παιδική ηλικία** και **δεν εξελίσσεται ποτέ σε χρόνια μορφή** (όπως μπορεί να συμβεί με τις ηπατίτιδες Β ή C). Όσοι ανήκουν στη γενιά των σημερινών παππούδων ή γιαγιάδων σε μεγάλο ποσοστό πέρασαν ηπατίτιδα Α στην παιδική ηλικία, πολλές φορές χωρίς συμπτώματα, όπως είναι συχνό στα παιδιά.
- Η ηπατίτιδα Α μεταδίδεται με τη λεγόμενη **«εντερο-στοματική οδό»** και η εμφάνισή της σχετίζεται με κακές συνθήκες υγιεινής. Κλειδί για την πρόληψη είναι η τήρηση **κανόνων υγιεινής στην τουαλέτα** και η καλή λειτουργία του **αποχετευτικού συστήματος**.
- Σήμερα υπάρχει εμβόλιο για την ηπατίτιδα Α, που περιλαμβάνεται στο **Εθνικό Πρόγραμμα Εμβολιασμών** της Ελλάδας, γίνεται στον 2^ο χρόνο ζωής και πρέπει να έχει γίνει στα παιδιά σχολικής ηλικίας.

Ερώτηση 8. Τι γίνεται με την αμφισβήτηση ορισμένων γονέων για τα εμβόλια;

- Πράγματι, ορισμένοι γονείς σήμερα εκφράζουν αμφισβητήσεις για τα εμβόλια των παιδιών. Όμως, τα δεδομένα είναι ξεκάθαρα: **τα σημερινά εμβόλια είναι ασφαλή**.
- Τα επιστημονικά δεδομένα δεν έχουν τεκμηριώσει τους ισχυρισμούς που κυκλοφορούν σε διάφορα μπλογκ για βλάβες από τα εμβόλια.
- Οι **πραγματικοί** κίνδυνοι από τις αρρώστιες που μπορούν να προληφθούν με τα εμβόλια **έχουν σαφώς μεγαλύτερο βάρος** από κάποιους **θεωρητικούς, υποθετικούς και ατεκμηρίωτους** κινδύνους που συχνά προβάλλονται.
- Αποτελεί **απαράδεκτη αντίφαση** ορισμένοι γονείς να αρνούνται τον εμβολιασμό των δικών τους παιδιών και, ταυτόχρονα, να απαιτούν τον εμβολιασμό άλλων παιδιών.
- Τα **εμβόλια του Εθνικού Προγράμματος Εμβολιασμών** της χώρας είναι και **απαραίτητα** και **ασφαλή** για τα παιδιά.

Ερώτηση 9. Υπάρχουν εμβόλια που πρέπει να κάνουν οι εκπαιδευτικοί;

- Από αρκετά χρόνια, θεωρείται ότι τα εμβόλια δεν αφορούν μόνο τα παιδιά αλλά και τους ενήλικες. Έτσι, υπάρχει και στην χώρα μας **Πρόγραμμα Εμβολιασμών Ενηλίκων**, ενώ για τα άτομα που εργάζονται σε δομές φιλοξενίας έχουν γίνει σχετικές υπομνήσεις.
- Το **Πρόγραμμα Εμβολιασμών Ενηλίκων** προβλέπει μεταξύ άλλων ότι οι ενήλικες στη χώρα μας πρέπει να έχουν κάνει **2 δόσεις εμβολίου ιλαράς-ερυθράς-παρωτίτιδας (MMR)** εφόσον δεν έχουν ιστορικό νόσου και έχουν γεννηθεί μετά το 1970 (εάν έχουν γεννηθεί πριν από το έτος αυτό, κατά πάσαν πιθανότητα έχουν ανοσία από νόσηση).

- Προβλέπεται, επίσης, ότι οι ενήλικες που δεν έχουν περάσει ανεμοβλογιά (ή δεν έχουν εργαστηριακή τεκμηρίωση ανοσίας) πρέπει να είναι εμβολιασμένοι με **2 δόσεις εμβολίου ανεμοβλογιάς**.
- Εμβολιασμός με τα προαναφερόμενα εμβόλια κατά το παρελθόν (τον οποίο ενδεχομένως ο ενδιαφερόμενος αγνοεί) **δεν** αποτελεί αντένδειξη εμβολιασμού.

Ερώτηση 10. Τι γενικά μέτρα πρόληψης πρέπει να λαμβάνονται στα σχολεία;

- **Πλήρης εμβολιασμός** σύμφωνα με το Εθνικό Πρόγραμμα Εμβολιασμών. Από το 2016, τα εμβόλια **διατίθενται δωρεάν** στην Ελλάδα όχι μόνο σε ασφαλισμένους αλλά και σε ανασφάλιστους (μέσω ιατρικής συνταγογράφησης με βάση το ΑΜΚΑ).
- **Μέτρα ατομικής υγιεινής**, όπως πλύσιμο χεριών (π.χ. με την επιστροφή στο σπίτι, πριν από γεύμα, μετά την τουαλέτα).
- **Καθαριότητα** σε σχολικές αίθουσες, τουαλέτες (π.χ. με χλωρίνη) και άλλους χώρους, συχνός αερισμός αιθουσών, υποδομή για πλύσιμο χεριών στο σχολείο (π.χ. σαπούνι).
- Τα παιδιά και οι μεγάλοι που είναι **άρρωστοι δεν πρέπει να πηγαίνουν στο σχολείο** μέχρι να γίνουν τελείως καλά.
- Τα γενικά μέτρα πρόληψης πρέπει να λαμβάνονται σε όλα τα σχολεία **ούτως ή άλλως, ανεξάρτητα από τη φοίτηση σε αυτά παιδιών από κέντρα φιλοξενίας προσφύγων/μεταναστών**.

Ερώτηση 11. Τελικά γιατί τα παιδιά πρόσφυγες να πηγαίνουν στα σχολεία της χώρας μας;

- Για τα παιδιά από τρίτες χώρες, με εμπειρίες βίας, πολέμου και σοβαρών αποχωρισμών, η συμμετοχή στην εκπαίδευση σηματοδοτεί τη **μετάβαση στην ομαλή ζωή** και οδηγεί σε **θετική σχέση με την ελληνική κοινωνία**.
- Για τα παιδιά της χώρας μας η συναναστροφή με παιδιά από άλλους τόπους αποτελεί **πλούτο μάθησης** και οδηγεί στην ανάπτυξη της **ικανότητας να κατανοούν** άλλους κώδικες επικοινωνίας και άλλες στάσεις απέναντι στα πράγματα, μια πολύ σημαντική δεξιότητα στις μέρες μας.
- **Η εμπειρία και τα επιστημονικά δεδομένα δείχνουν ότι η συμμετοχή στο σχολείο παιδιών προσφύγων/μεταναστών ΔΕΝ αυξάνει τους κινδύνους για την υγεία των παιδιών που φοιτούν στα σχολεία μας.**

10 Σεπτεμβρίου 2017

Επιστημονική επιμέλεια:

Τομέας Υγείας του Παιδιού

Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας

www.esdy.edu.gr

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πηγές για πρόσθετες πληροφορίες

Εγκύκλιοι του Υπουργείου Υγείας σχετικά με εμβολιασμούς:

- Πρόγραμμα Εμβολιασμών Παιδιών και Εφήβων (2017)

Αναζητήστε το: ΑΔΑ 9Ο7Η465ΦΥΟ-2ΒΦ

- Πρόγραμμα Εμβολιασμών Ενηλίκων (2017)

Αναζητήστε το: ΑΔΑ Ω8ΛΔ465ΦΥΟ-9ΜΑ

- Εμβόλια προτεραιότητας για πρόσφυγες, αιτούντες άσυλο και μετανάστες

Αναζητήστε το: ΑΔΑ 63ΤΚ465ΦΥΟ-ΠΘΖ

- Εμβολιασμοί ενηλίκων που εργάζονται σε δομές φιλοξενίας προσφύγων/μεταναστών

Αναζητήστε το: ΑΔΑ 7ΗΒΔ465ΦΥΟ-6ΝΨ

Εμβολιαστική κάλυψη παιδιών προσφύγων/μεταναστών στις χώρες προέλευσης:

WHO-UNICEF review of national immunization coverage. Στο:

http://apps.who.int/immunization_monitoring/globalsummary/wucoveragecountrylist.html

Πληροφορίες για επιδημιολογική επιτήρηση σε σημεία φροντίδας υγείας προσφύγων/μεταναστών:

Στο: www.keelpno.gr/el-

[gr/επιδημιολογικάστατιστικάδεδομένα/εκθέσειςαπόσυστήματαεπιτήρησης/epidemsurvepointsofcarerefugeesmigrants.aspx](http://www.keelpno.gr/el-gr/επιδημιολογικάστατιστικάδεδομένα/εκθέσειςαπόσυστήματαεπιτήρησης/epidemsurvepointsofcarerefugeesmigrants.aspx)

Πληροφορίες για την τρέχουσα επιδημική έξαρση ιλαράς στην Ευρώπη και στην Ελλάδα:

Έκθεση: http://www.keelpno.gr/el-gr/αρχικη/measles_highlight2017.aspx

Συστάσεις Εθνικής Επιτροπής Εμβολιασμών: <http://www.moh.gov.gr/articles/ministry/grafeio-typoy/press-releases/4936-enhmerwsh-gia-tis-draseis-prostasias-apo-thn-ilara>

Πληροφορίες από ΚΕΕΛΠΝΟ για νοσήματα:

- Φυματίωση

Στο: www.keelpno.gr/Portals/0/Αρχεία/Αναπνευστικού/Φυματίωση/fimatiosisfaq.pdf

- Μικροβιακή μηνιγγίτιδα

Στο: www.keelpno.gr/el-

[gr/νοσήματαθέματαυγείας/λοιμώδηνοσήματα/νοσήματαπουπρολαμβάνονταιμεεμβολιασμό/μηνιγγίτιδα/βακτηριακήμηνιγγίτιδα.aspx](http://www.keelpno.gr/el-gr/νοσήματαθέματαυγείας/λοιμώδηνοσήματα/νοσήματαπουπρολαμβάνονταιμεεμβολιασμό/μηνιγγίτιδα/βακτηριακήμηνιγγίτιδα.aspx)

- Μηνιγγίτιδες

Στο: www.keelpno.gr/el-

[gr/νοσήματαθέματαυγείας/λοιμώδηνοσήματα/νοσήματαπουπρολαμβάνονταιμεεμβολιασμό/μηνιγγίτιδα.aspx](http://www.keelpno.gr/el-gr/νοσήματαθέματαυγείας/λοιμώδηνοσήματα/νοσήματαπουπρολαμβάνονταιμεεμβολιασμό/μηνιγγίτιδα.aspx)

- Ιλαρά

Στο: www.keelpno.gr/el-

[gr/νοσήματαθέματαυγείας/λοιμώδηνοσήματα/νοσήματαπουπρολαμβάνονταιμεεμβολιασμό/ιλαρά.aspx](http://www.keelpno.gr/el-gr/νοσήματαθέματαυγείας/λοιμώδηνοσήματα/νοσήματαπουπρολαμβάνονταιμεεμβολιασμό/ιλαρά.aspx)

- Ανεμοβλογιά

Στο: www.keelpno.gr/Portals/0/Αρχεία/Προλαμβάνονται με εμβολιασμό/ΑΝΕΜΕΥΛΟΓΙΑ FAQs-νέο.pdf

- Ηπατίτιδα Α

Στο: www.keelpno.gr/el-gr/νοσήματαθέματαυγείας/λοιμώδηνοσήματα/ηπατίτιδες/ηπατίτιδαα.aspx

- Ηπατίτιδες

Στο: www.keelpno.gr/el-gr/νοσήματαθέματαυγείας/κατάλογοςνοσημάτων/h.aspx